

“Sretna kućica” slikovnica o knjižnici

dr. sc. Karmen Delač-Petković

karmen.delac-petkovic@skole.hr

Povijest “Hrvatske čitaonice sela Kuti” detaljno je istražena zahvaljujući volonterima koji su arhivsko gradivo pažljivo čuvali i primjereno pohranili. Ovo je opsežno gradivo bilo ishodište za dvije knjige, prigodnu knjižicu 70 godina “Hrvatske čitaonice sela Kuti” i znanstvenu monografiju *Selo Gornji Kuti i njegova “Hrvatska čitaonica”*. O Čitaonici su objavljeni i mnogi članci u dnevnome i stručnom tisku koje namjeravam prikupiti u bibliografiji Čitaonice, možda uz predstojeću 80. obljetnicu djelovanja. Nedavno objavljena knjiga iznova je usmjerila pozornost javnosti na Čitaonicu. Ovaj put je to knjiga za najmlađe, slikovnica *Sretna kućica*. Zašto smo se mi, članovi Čitaonice odlučili baš za slikovnicu? Razlog je porazna demografska slika Gorskoga kotara. U općini Brod Moravice u kojoj djeluje naša Čitaonica, obnašajući zapravo ulogu narodne knjižnice, na posljednjem je popisu pobrojano 880 stanovnika, uglavnom starije dobi. Već sada ima mnogo posve ispražnjenih sela, a djece gotovo i nema. Osnovna škola Brod Mora-

vice ima svega 37 učenika. Upravo na njih 37 i njihove obitelji usmjerili smo svoju pozornost. Ne čudi, stoga, da su goranski knjižničari objeručke prihvatili projekt *Čitamo mi u obitelji svi*. Uprava Čitaonice željela je potaknuti roditelje da djeci predškolske i rane školske dobi čitaju baš “njihovu” slikovnicu, slikovnicu o “njihovoj Čitaonici”.

Naslovnica slikovnice *Sretna kućica*

Poznato je da među čitateljstvom postoji predrasuda kako je dječja književnost manje vrijedna od književnosti za odrasle. Većina čitatelja nije svjesna da je mnogo zahtjevnije pisati za djecu jer tu nema “lažiranja i filozofiranja”. Djeca traže privlačne teme, koncizan i jasan izričaj. Ona prepoznaju iskrenost, cijene 'tečno' pripovijedanje, a iznad svega cijene inteligentan humor. Djecu ne zanima moda i “trendovi”. Njima jednostavno nije moguće lagati, nije slučajno upravo dijete uzviknulo “Car je gol!”

Slikovnica je, kao vrsta dječje književnosti, u još nepovoljnijem položaju jer se smatra da slikovnicu može, odnosno zna, napisati baš svatko. Na tržištu je, nažalost, dosta slikovnica koje opravdavaju takvo mišljenje jer ni slikom ni riječju ne udovoljavaju minimalnim kriterijima za tu vrstu književnosti. Stoga bi, i prije početka bavljenja slikovnicama, valjalo svladati “tajne zanata”. Tako bi se izbjeglo poistovjećivanje slikovnica s igračkama i poboljšala bi se njihova kvaliteta. Tijekom studija slavistike na riječkome Pedagoškom fakultetu, imala sam sreću učiti dječju književnost, a poslije i diplomirati kod doktora Crnkovića. Milan Crnković je bio i ostao jedan od naših najvećih autoriteta za to područje. Njegova dobrota, udružena sa stručnošću, učinila ga je nezaboravnim pa se mi, njegovi studenti, i danas sjećamo njegovih prekrasnih, duhovitih predavanja. Bit svojega razmišljanja o slikovnicama dr. Crnković je sažeo u nekoliko rečenica:

Umjetnički domet slikovnice ovisi o savršenoj simbiozi, o sinhroniziranosti slike i teksta, dakako uz pretpostavku da su i slike i tekst na umjetničkoj visini. Ako je sjaj slikovnice u tome

što može biti dvostruko lijepa od ljepote dvaju izraza, likovnog i literarnog, njena je bijeda u tome što može doživjeti dvostruku degradaciju: likovni kič i literarni šund. K tome je još ovisna o grafičkoj izvedbi, o nivou grafičke industrije i spremnosti grafičkih radnika.¹

Slikovnicom sam željela premostiti generacijski jaz i osigurati Čitaonici pomladak. Budući da sam slikovnicu namijenila djeci predškolske i rane školske dobi, ona je morala i izgledom i sadržajem odgovarati njima. Odbrala sam malen četvrtasti format (21 x 21 cm) koji dijete lako drži u rukama. Papir je čvrst i lakiran da se manje oštećuje. Slikovnica na 24 stranice priča priču o montažnoj kućici u kojoj je već tridesetak godina smještena naša Čitaonica. To je odiseja jedne kućice koja, nakon mnogo životnih poteškoća, konačno nalazi svoju sreću — kao knjižnica, odnosno Čitaonica. Pišući tekst, trudila sam se da priča bude što jednostavnija i da na svakoj stranici bude svega nekoliko rečenica teksta ispisanoga tiskanim slovima kako bi i čitatelji početnici mogli sami čitati.

Budući da sam čitav svoj radni vijek provela u srednjoj školi, zamolila sam prijateljicu Dijanu Arbanas, učiteljicu Osnovne škole Brod Moravice, da pregleda tekst i pojednostavni ga. Dijana se rado odazvala, a sa svojim je učenicima i scenskom igrom “Sretna kućica” sudjelovala na predstavljanju slikovnice u Viškovu i Gornjim Kutima.

¹ Crnković, M.: Dječja književnost: Priručnik za studente i nastavnike. Zagreb: Školska knjiga, 1990., cit. str. 9.

Poznanstvo s Darkom Macanom, poznatim crtačem stripa i književnikom za djecu, kojega sam bila ugostila u svojoj školskoj knjižnici i upoznala njegov ilustratorski rad, i poželjela sam da upravo on ilustrira knjigu. Bilo mi je važno da se ilustrator zna

približiti djeci, a da opet ostane dosljedan sebi. Željela sam lijep, "čist i prirodan" crtež, a nadasve sam željela dobro personificiranu glavnu junakinju — Sretnu Kućicu. Kad sam mu objasnila što točno želim, Macan se otprve složio. Ne samo da je razvio moje ideje, nego ih je dopunio svojim duhovitim detaljima. Tako djeca mogu povezivati majstore koji grade kućicu s pripadajućim alatima, tamburaše s tamburama, izletnike s prijevoznim sredstvima. A čitanje je toliko zanimljivo da ptičica i maca na krovu čitaju svaka svoju knjigu i ne opažajući jedna drugu. Grafička urednica Melina Mikulić, koju je odabrao Darko Macan, prekrasno je opremila slikovnicu i obojila je snažnim, vedrim bojama koje su se pokazale iznimno privlačnima djeci. Tako je slikovnica dobila veću vizualnu vrijednost. Odabrala sam provjeren tim, čiji je rad pregledala moja dugogodišnja prijateljica i lektorica prof. i dipl. knjižničarka Sunčana Martinčević. Svi su oni odlično od-

Radost čitanja: Dijana i Karmen s učenicima Viškova

radili svoj dio zadatka pa svima njima, osobito onima koji su radili bez plaće, tj. volonterski, iskreno zahvaljujem.

Nakladnici slikovnice su Hrvatska čitaonica sela Kuti i Matica hrvatska, Ogranak Viškovo. Tiskanje u kvalitetnoj tiskari, Tiskari Zambelli, omogućile su nam donacije Općine Brod Moravice, Općine Viškovo i Primorsko-goranske županije.

Željela sam da sadržaj slikovnice bude djeci lako pamtljiv i zanimljiv te da se djeca slikovnici rado vraćaju. Zato sam u nju ugradila brojalicu, odnosno tražilicu skrivenih knjiga. Da bi djeci bilo lakše, knjige su uočljivo crvene. Međutim, zadatak nije lak pa ni odrasli ne uspiju prvi put pronaći sve knjige koje je Darko Macan vješto posakrivao. Na kraju slikovnice nalazi se naopako otisnuto rješenje na istoj žutoj podlozi na kakvoj je bio ispisani i zadatak. Ako dijete ne može od prve pronaći svih 20 knjiga, 20 zato što se u prvome razredu uči računati do 20, može brojiti ponovo. Rješenje je sročeno tako da netočan rezultat nije neuspjeh nego poziv na novu igru. A da bi zadatak bio malo teži, na početku je nacrtana kućica koja umjesto krova ima veliku crvenu knjigu. Ali ta se ne broji jer zadatak za brojanje dolazi tek tri stranice kasnije. Tako smo dobili Kućicu koja je djetinjasta i ozbiljna, vesela i tužna, osamljena, ustrašena i utješena, Kućicu koja plače i raduje se, Kućicu koja se čudi i koja — to ne smijemo zaboraviti — voli čitati knjige. To nam daje priliku da s djecom razgovaramo o važnosti čitanja i značenju pisane riječi, pa i povijesti Čitaonice na razini primjerenom djetetu. Roditelj ili pedagog može s djecom razgovarati i o osjećajima jer djeca mogu na svakoj stranici prepoznavati kao se Kućica sada osjeća. Dje-

ca također mogu pratiti kako nastaju montažne kućice u tvornici, kako se izlažu na sajmovima, kako se prodaju i, konačno, kako Kućica putuje na svoje odredište. Također mogu vidjeti prolaznost vremena i izmjenu godišnjih doba, uključujući i obilan snijeg, tako karakterističan za Gorski kotar. Djeca oduvijek rado posjećuju Čitaonicu i posuđuju knjige u njoj, osobito najmlađi. Za njih je Uprava Čitaonice nedavno nabavila stotinjak kvalitetnih slikovnica i tradicionalno organizira s Osnovnom školom Brod Moravice uspješnu međuknjižničnu posudbu, a učiteljice već desetljećima organizirano dovode učenike u Čitaonicu. I to smo nacrtali u slikovnici pa učitelji mogu o tome govoriti na nastavi.

U slikovnici čitaju svi — Kućica, knjižničar, učiteljica, djeca, zeko... Ako pažljivije pogledate, opazit ćete da u Kućici ili oko nje ima mnoštvo zečića. Ima i to svoj razlog koji seže u prošlost. Naime, Gorani imaju “zgodan” običaj da svakoj kući, a i katkad i pojedincu ili čitavome selu, nadjenu nekakav nadimak. Ima neutralnih, ali ima i podrugljivih nadimaka. Tako se uobičajilo Kočane, odnosno stanovnike Gornjih Kuti, zvati Zečevima ili, *po domaće, Zajcima*. Kako su i kada Kočani postali *Zajci*, više nitko ne zna. Anegdota o tome je zaboravljena, a nadimak je ostao. Zato su se zečići, kao simbol mještana, našli i u slikovnici. I to se pravim *Zajcima* jako svidjelo.

Odraslim članovima Čitaonice i drugim Goranima u priči se najviše svidjela istinitost, odnosno vjerodostojnost. Oni su zadovoljni što priča donosi podatke o postanku, putovanju i dolasku naše Kućice u Gornje Kute. Zadovoljni su što su prikazane aktivnosti u Čitaonici, poput tamburaštva, i posjetitelji koji nam dolaze: turisti, biciklisti, planinari, Kinezi, članovi bri-

tanske Ambasade. Za one koji još nikad nisu bili u našoj Čitaonici na kraju slikovnice su dodani stvarni podaci o Čitaonici. Da bismo lakše prešli iz svijeta mašte u stvarnost, pomoći će nekoliko rečenica: *Sretna kućica zaista postoji. Zove se Hrvatska čitaonica sela Kutina. Možete ju naći u Gorskom kotaru na ovoj adresi...* Slijede adresa, telefoni, e-mail adrese i pojednostavljena autokarta koja će vam pomoći da nas pronađete.

Htjela sam prepričati povijest Čitaonice na zanimljiv i djeci blizak način. Htjela sam i da svako dijete osjeti da je slikovnica njegovo vlasništvo i stoga sam u nju na početku dodala prostor za potpis (*Ova slikovnica pripada...*) kakav su nekada imale sve dječje knjige i na kakav sam se i sama s radošću potpisivala svojim nevjestim i grbavim rukopisom. Osobito mi je bilo važno da previše ne idealiziram život. Djeca moraju naučiti prihvatiti teškoće kao sastavni dio života pa sam ih htjela potaknuti na ustrajnost (Kućica na kraju dočeka svoju sreću), osjetljivost (dijete u invalidskim kolicima) i zajedništvo (svi mještani zajedno popravljaju Kućicu). Htjela sam da djeca shvate da strpljivost i trud prije ili poslije donose rezultate. Bilo mi je važno da Kućica na kraju bude nagrađena i da priča ima sretan kraj. U tom sam smislu odabrala i naslov "Sretna kućica" kao jedini moguć. Na predstavljanju slikovnice u Osnovnoj školi Sv. Mateja na Viškovu, 8. svibnja 2014., sto pet prvašića i njihovih pet učiteljica ponijelo nas je svojim oduševljenjem. Slično smo doživjeli s odraslima na središnjoj svečanosti, 6. lipnja, u Gornjim Kutima. Iako se radi o knjizi namijenjenoj djeci, došlo nam je i šezdesetak odraslih gostiju. Na Učiteljskome fakultetu u Gospiću slikovnica se "obrađuje" na nastavi, a ušla je i u redovnu literaturu.

Dobili smo ponudu da Sretnu Kućicu pretvorimo u animirani film. Knjižničarka i prevoditeljica mr. sc. Snježana Ivanović *Sretnu je kućicu* prevela na engleski jezik, a dobili smo i ponudu da je tiskamo u inozemstvu.

Poslali smo je i na književne natječaje širom regije i sada nestrpljivo čekamo rezultate. Sada roditelji telefoniraju našoj knjižničarki Elviri Štrk i pitaju kada mogu s djecom doći posjetiti Sretnu Kućicu. Nedavno nam je telefonirala i jedna poduzetna četverogodišnjakinja koja je pitala kada može u Sretnu Kućicu dovesti svoju mamu. Iako je prvotno zamišljena kao promidžbeni materijal, ova se slikovnica razvila u projekt koji je nadišao naša očekivanja. Tako je *Sretna kućica* uspjela usrećiti ne samo čitatelje već i sve nas koji smo je stvarali.

Najljepše je (kao i uvijek) bilo u Kutima